

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

Методика навчання історії та громадянської освіти

підготовки бакалавра

спеціальності 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

освітньо-професійної програми

«Середня освіта. Історія та громадянська освіта»

Силабус освітнього компонента «Методика навчання історії та громадянської освіти» підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта, спеціальності 014 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) за освітньою програмою Середня освіта. Історія та громадянська освіта.

Розробники:

Денисюк Василь Іванович, кандидат історичних наук, доцент,

Муляр Оксана Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

доц. Карліна О. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри історії України та археології, протокол № 2 від 17 вересня 2025 року.

Завідувач кафедри:

проф. Ленартович О. Ю.

© Денисюк В. І., 2025 р.

© Муляр О. П., 2025 р.

I. Опис освітнього компонента

Денна форма здобуття освіти

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	01 Освіта	Нормативний
Кількість годин/кредитів 8 / 240	014 Середня освіта (Історія)	Рік навчання <i>третій</i>
		Семестр <i>п'ятий, шостий</i>
		Лекції 60 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Середня освіта. Історія та громадянська освіта Бакалавр	Практичні (семінарські) 80 год.
		Самостійна робота 84 год.
		Консультації 16 год.
		Форма контролю: екзамен/екзамен

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	01 Освіта	Нормативна
Кількість годин/кредитів 8 / 240	014 Середня освіта (Історія)	Рік навчання <i>четвертий</i>
		Семестр <i>сьомий, восьмий</i>
		Лекції 16 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Середня освіта. Історія та громадянська освіта Бакалавр	Практичні (семінарські) 16 год.
		Самостійна робота 180 год.
		Консультації 28 год.
		Форма контролю: екзамен/екзамен

II Інформація про викладачів

Денисюк Василь Іванович

Науковий ступінь – кандидат історичних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри історії України та археології.

Контактна інформація: номер мобільного телефону – 0663893490,

Електронна адреса – denysyuk.vasyl@eenu.edu.ua.

Посилання на розклад [http:// 194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi](http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi)

Муляр Оксана Петрівна

Науковий ступінь – кандидат історичних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри історії України та археології.

Контактна інформація: номер мобільного телефону – 0502891561,

Електронна адреса – mulyarop@ukr.net.

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація

Освітній компонент спрямований на вивчення комплексу методів навчання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти, а також основних проблем, з якими стикається вчитель під час педагогічної діяльності.

Програма ОК складається з чотирьох модулів: 1. Формування історичних знань та вмінь. Методи навчання історії; 2. Організація освітнього процесу на уроках історії; 3. Методика формування громадянської компетентності; 4. Технології громадянської освіти. Перші два модулі заплановано вивчати у п'ятому семестрі, а третій та четвертий – у шостому. Навчання у кожному із семестрів завершується екзаменом.

У першому модулі визначено фундаментальні основи методики навчання історії, аналізуються методи навчання історії та методика формування критичного мислення на уроках історії. Другий модуль присвячений головним аспектам організації освітнього процесу на уроках історії. Особлива увага звертається на урокові історії як головній формі навчання історії.

У третьому модулі визначено основні аспекти формування громадянської компетентності на уроках історії та громадянської освіти. Особливу увагу виділено на питання національної та громадянської ідентичності та ключові елементи громадянської компетентності. Четвертий модуль присвячений технологіям громадянської освіти.

В результаті вивчення ОК здобувачі вищої освіти зможуть оволодіти відповідним понятійно-термінологічним апаратом, головними концепціями та методами навчання історії та громадянської освіти, навичками роботи зі здобувачами середньої освіти.

2. Пререквізити

Освітній компонент спирається на знання та компетентності, які були засвоєні здобувачами вищої освіти під час вивчення освітніх компонентів «Вступ до спеціальності», «Психологія», «Охорона життя і здоров'я учасників освітнього процесу», «Педагогіка», «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті», «Вступ до спеціальності», «Археологія України», «Історія первісних суспільств та стародавніх цивілізацій Азії та Африки», «Історія історичних знань», «Давня та середньовічна історія України», «Історія Античності», «Історія західноєвропейського середньовіччя», «Історія України нового часу», «Історичне краєзнавство Волині», «Права і свободи людини», «Соціологія особистості», «Медіаосвіта і медіаграмотність», «Основи економічних знань»

Постреквізити

Знання, навички й уміння, отримані здобувачами вищої освіти, знадобляться при вивченні таких ОК: «Історія громадянського суспільства», «Становлення та

розвиток демократичного суспільства в Україні», «Людина в історії світової культури», «Сучасна історія країн Центральної та Східної Європи», «Сучасна історія країн Азії та Африки», під час проходження педагогічної практики, написання курсових робіт з історії та методики її навчання і громадянської освіти та методики її навчання.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Мета курсу – забезпечити методичну підготовку здобувачами вищої освіти до навчання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти.

Завдання:

- озброїти здобувачів вищої освіти знаннями основних закономірностей освітнього процесу;
- засвоїти головні поняття, ідеї та концепції з методики навчання історії та громадянської освіти;
- оволодіти основними практичними вміннями викладання відповідного навчального предмету в ЗЗСО;
- ознайомити з характером змін в освітньому процесі у контексті реформування за «Новою українською школою»;
- ознайомити з основними складовими та напрямками вчительської професії;
- зрозуміти важливість та засвоїти методику налагодження емоційного контакту вчителя зі здобувачами освіти;
- знати головні технології формування історичної та громадянської компетентності у здобувачів середньої освіти.

4. Компетентності. Програмні результати навчання. Soft skills

Перелік компетентностей випускника	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та умовами організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, громадянської освіти, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство. ЗК4. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.
Спеціальні (фахові, предметні)	ФК2. Здатність моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти,

компетентності (ФК)	<p>визначених державними стандартами.</p> <p>ФК5. Здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти.</p> <p>ФК8. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей; організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язберезувальні технології під час освітнього процесу; здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учасниками освітнього процесу, щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.</p> <p>ФК9. Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії із здобувачами освіти в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства; здатність працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.</p> <p>ФК10. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей, здійснювати власний професійний розвиток, інноваційну діяльність, отримувати підтримку колег.</p> <p>ПК1. Знання та розуміння змісту й методології фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.</p> <p>ПК2. Знання новітніх досліджень в галузі історії та громадянської освіти.</p> <p>ПК3. Знання і розуміння сучасної наукової термінології історичної та громадянознавчих наук; понять, концепцій, теорій, міждисциплінарне розуміння суспільних процесів.</p> <p>ПК5. Здатність розуміти загальні та спеціальні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, чинники, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот.</p> <p>ПК6. Здатність здійснювати критичний аналіз джерел інформації, виявляти їхню тенденційність, та ефективно використовувати різні типи джерел у професійній діяльності.</p> <p>ПК7. Знання наукових основ методики навчання історії, громадянської освіти, організації процесу пізнання та виховання здобувачів освіти різних вікових категорій.</p> <p>ПК10. Знання нових підходів до шкільної історичної, громадянської освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції.</p>
Програмні результати навчання	
<p>РН1. Відтворює основні концепції та принципи педагогіки і психології; враховує в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та індивідуальні особливості учнів.</p> <p>РН4. Має ґрунтовні знання з освітньої галузі/предмету, знає ключові та предметні компетентності, визначені Державним стандартом базової середньої освіти.</p> <p>РН5. Знає методики і технології моделювання змісту освіти залежно від навчальних цілей; технології навчання, спрямовані на розвиток комунікативних навичок здобувачів освіти.</p> <p>РН7. Знає відповідні форми, методи й засоби навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти різних вікових груп засобами освітньої галузі (навчального предмета/інтегрованого</p>	

курсу); *знає* особливості технологій і методик особистісно зорієнтованого компетентнісного й інтегрованого навчання здобувачів освіти; способи організації дослідницької роботи здобувачів освіти; *аналізує* динаміку особистісного розвитку учнів; *визначає* ефективні шляхи їхньої мотивації до саморозвитку.

РН13. *Усвідомлює* цілі, мотиви власної педагогічної діяльності, *стійко прагне* до набуття та вдосконалення професійних компетентностей; *визначає* потреби і планує власний професійний розвиток, *взаємодіє* з колегами в професійних спільнотах з питань професійного розвитку, *пояснює* необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.

Програмні результати навчання для предметних спеціальностей

ПРН1. *Має* ґрунтовні знання змісту історії, громадянської освіти, *розуміє* історичні процеси і події в їх порівнянні та взаємозв'язку.

ПРН2. *Знає та аналізує* сучасні наукові дослідження з проблем української і світової історії, громадянської освіти та *імплементує* знання в навчальну і практичну діяльність.

ПРН3. *Орієнтується* в історичному часі, застосовуючи періодизацію, *характеризує* суспільні явища в розвитку, вільно *оперує* спеціальною термінологією.

ПРН5. *Використовує* краєзнавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, *розуміє й популяризує* історико-культурну спадщину України та світу.

ПРН6. *Працює* з джерелами інформації, інтегрує їх у зміст навчання історії та громадянської освіти, *представляє та обговорює* відображені в них факти, явища, події, процеси; *визначає* власну позицію щодо дискусійних питань.

ПРН7. *Знає* зміст освітніх програм із навчальних предметів історії та громадянської освіти, *проектує та здійснює* освітній процес, *обирає* оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання, *уміє* оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку здобувачів освіти.

ПРН10. *Розуміє* основи громадянської освіти, її ціннісні засади, *орієнтується* в системі правових норм України та міжнародного права, *аналізує* взаємозв'язок між правовими, соціальними, політичними та етичними процесами в демократичному суспільстві.

5. Структура освітнього компонента.

Денна форма здобуття освіти

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форми роботи і контролю / кількість балів
Змістовий модуль 1. (I семестр)						
Формування історичних знань та вмінь. Методи навчання історії..						
Тема 1. Методика навчання історії та громадянської освіти як наукова та навчальна дисципліна.	7	4		2	1	ДС / 3
Тема 2. Історичні знання у системі підготовки здобувачів освіти в «Новій українській школі» та старшій школі.	6		2	3	1	ДС / 3
Тема 3. Вчитель історії та педагогічна майстерність.	6	2	2	2		ДС / 3
Тема 4. Інтегроване навчання у «Новій українській школі».	6		2	3	1	ДС, РМГ / 3
Тема 5. Класифікації методів навчання історії. Словесно-друковані методи навчання.	6	2	2	2		ДС / 3

Тема 6. Методи наочного навчання історії.	7	2	2	3		ДС, РМГ / 3
Тема 7. Ігрові методи навчання історії.	7		4	2	1	ДС, РМГ / 6
Тема 8. Практичні методи навчання історії .	6	2	2	2		ДС / 3
Тема 9. Критичне мислення на уроках історії в «Новій українській школі» та старшій школі.	8	2	4	2		ДС, РМГ / 6
Активність						2
Модульна контрольна робота № 1.						МКР/15
Разом за модулем	59	14	20	21	4	50
Змістовий модуль 2.						
Організація освітнього процесу на уроках історії						
Тема 10. Сучасні освітні технології на уроках історії в НУШ та старшій школі.	6	2	2	2		ДС / 3
Тема 11. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії.	7	2	2	2	1	ДС, РМГ / 3
Тема 12. Урок як основна форма організації освітнього процесу з історії.	6	2	2	2		ДС / 3
Тема 13. Підготовка вчителя до уроку історії.	4		2	1	1	ДС, РМГ / 3
Тема 14. Оцінювання результатів навчання.	5		2	2	1	ДС / 3
Тема 15. Нетрадиційні форми навчання історії.	8	2	4	2		ДС / 6
Тема 16. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.	8	4	2	2		ДС / 3
Тема 17. Урок історії в основній школі (5–8 класах «Нової української школи», 9 класі ЗЗСО).	6	2	2	2		ДС, РМГ / 3
Тема 18. Урок історії в старшій школі (10–11 класах).	6	2	2	2		ДС, РМГ / 3
Тема 19. Дистанційна форма навчання історії та громадянської освіти.	5		2	2	1	ДС / 3
Модульна контрольна робота № 2.						МКР/15
Активність						2
Разом за модулем	61	16	22	19	4	50
Всього годин/балів у I семестрі	120	30	42	40	8	100
Змістовий модуль 3 (II семестр)						
Методика формування громадянської компетентності						
Тема 20. Громадянська освіта як фактор формування громадянських компетентностей учнів.	9	2	2	4	1	ДС, РМГ / 3
Тема 21. Формування у здобувачів освіти національної та громадянської ідентичностей.	11	2	4	4	1	ДС / 6
Тема 22. Проблема формування та розвитку етнічних спільнот і націй на уроках історії та громадянської освіти	6	2	2	2		ДС, РМГ / 6
Тема 23. Проблема формування та розвитку держави на уроках історії та громадянської освіти.	6	2	2	2		ДС, РМГ / 3
Тема 24. Особливості організації демократичного освітнього процесу на уроках історії та громадянської освіти.	11	2	4	4	1	ДС / 6
Тема 25. Виховання патріотизму та формування громадянської компетентності на уроках історії.	12	2	4	5	1	ДС, РМГ / 6
Активність						6
Модульна контрольна робота № 3.						МКР/15

Разом за модулем	55	12	18	21	4	51
Змістовий модуль 4.						
Технології громадянської освіти						
Тема 26. Інтерактивні технології навчання у формуванні громадянських та соціальних компетентностей.	9	2	2	4	1	ДС / 3
Тема 27. Організація освітнього простору в «Новій українській школі».	14	4	6	4		ДС, РМГ / 9
Тема 28. Проектні технології навчання громадянської освіти.	11	4	2	4	1	ДС / 3
Тема 29. Зворотній зв'язок на уроках історії та громадянської освіти.	11	2	4	4	1	ДС / 3
Тема 30. Фасилітація групової динаміки та взаємодії на уроках історії та громадянської освіти.	10	2	4	4		ДС, РМГ / 6
Тема 31. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі.	10	4	2	3	1	ДС / 3
Активність						7
Модульна контрольна робота № 4.						МКР/15
Всього годин/Балів	65	18	20	23	4	49
Всього годин/балів у II семестрі	120	30	38	44	8	100
Разом	240	60	80	84	16	

Заочна форма здобуття освіти

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Кон с.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. (I семестр)						
Формування історичних знань та вмінь. Методи навчання історії..						
Тема 1. Методика навчання історії та громадянської освіти як наукова та навчальна дисципліна.	8	2		5	1	ДС / 3
Тема 2. Історичні знання у системі підготовки здобувачів освіти в «Новій українській школі» та старшій школі.	6			5	1	ДС / 3
Тема 3. Вчитель історії та педагогічна майстерність.	7		2	5		ДС / 3
Тема 4. Інтегроване навчання у «Новій українській школі».	6			5	1	ДС, РМГ / 3
Тема 5. Класифікації методів навчання історії. Словесно-друковані методи навчання.	8	2		5	1	ДС / 3
Тема 6. Методи наочного навчання історії.	8		2	5	1	ДС, РМГ / 3
Тема 7. Ігрові методи навчання історії.	6			5	1	ДС, РМГ / 6
Тема 8. Практичні методи навчання історії.	5			5		ДС / 3
Тема 9. Критичне мислення на уроках історії в «Новій українській школі» та старшій школі.	6			5	1	ДС, РМГ / 3
Активність						5
Модульна контрольна робота № 1.						МКР/15
Разом за модулем	60	4	4	45	7	50
Змістовий модуль 2.						
Організація освітнього процесу на уроках історії						
Тема 10. Сучасні освітні технології на уроках історії	7	2		4	1	ДС / 3

в НУШ та старшій школі.						
Тема 11. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії.	8		2	5	1	ДС / 3
Тема 12. Урок як основна форма організації освітнього процесу з історії.	5			5		ДС / 3
Тема 13. Підготовка вчителя до уроку історії.	5			4	1	ДС, РМГ / 3
Тема 14. Оцінювання результатів навчання.	7		2	5		ДС / 3
Тема 15. Нетрадиційні форми навчання історії.	6			5	1	ДС / 6
Тема 16. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.	7	2		4	1	ДС / 3
Тема 17. Урок історії в основній школі (5–8 класах «Нової української школи», 9 класі ЗЗСО).	5			4	1	ДС, РМГ / 3
Тема 18. Урок історії в старшій школі (10–11 класах).	5			4	1	ДС, РМГ / 3
Тема 19. Дистанційна форма навчання історії та громадянської освіти.	5			5		ДС / 3
Активність						2
Модульна контрольна робота № 2.						МКР/15
Разом за модулем	60	4	4	45	7	50
Всього годин/балів у I семестрі	120	8	8	90	14	100
Змістовий модуль 3 (II семестр)						
Методика формування громадянської компетентності						
Тема 20. Громадянська освіта як фактор формування громадянських компетентностей учнів.	9	2		5	2	ДС, РМГ / 3
Тема 21. Формування у здобувачів освіти національної та громадянської ідентичностей.	8		2	5	1	ДС / 6
Тема 22. Проблема формування та розвитку етнічних спільнот і націй на уроках історії та громадянської освіти.	13		2	10	1	ДС, РМГ / 3
Тема 23. Проблема формування та розвитку держави на уроках історії та громадянської освіти.	8	2		5	1	ДС, РМГ / 6
Тема 24. Особливості організації демократичного освітнього процесу на уроках історії та громадянської освіти.	11			10	1	ДС / 6
Тема 25. Виховання патріотизму та формування громадянської компетентності на уроках історії.	11			10	1	ДС, РМГ / 3
Активність						6
Модульна контрольна робота № 3.						МКР/15
Разом за модулем	60	4	4	45	7	48
Всього годин/Балів						
Змістовий модуль 4.						
Технології громадянської освіти						
Тема 26. Інтерактивні технології навчання у формуванні громадянських та соціальних компетентностей.	13	2		10	1	ДС / 3
Тема 27. Організація освітнього простору в «Новій українській школі».	8		2	5	1	ДС, РМГ / 6
Тема 28. Проєктні технології навчання громадянської освіти.	12			10	2	ДС / 9
Тема 29. Зворотній зв'язок на уроках історії та громадянської освіти.	8	2		5	1	ДС / 3

Тема 30. Фасилітація групової динаміки та взаємодії на уроках історії та громадянської освіти.	6			5	1	ДС, РМГ / 6
Тема 31. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі.	13		2	10	1	ДС / 3
Активність						7
Модульна контрольна робота № 4.						МКР/15
Всього годин/Балів	60	4	4	45	7	52
Всього годин/балів у II семестрі	120	8	8	90	14	100
Разом	240	16	16	180	28	

Форми контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Увесь навчальний процес повинен відбуватися на засадах чесності, справедливості, відповідальності за результати своєї роботи, довіри до усіх учасників дидактичного процесу, об’єктивності оцінювання, толерантності, соціальної та гендерної рівності.

Здобувач/ка освіти повинен/на систематично відвідувати лекції та практичні заняття з ОК, не запізнюватися, аби не переривати роботу викладача та своїх колег, не симулювати поганий стан здоров’я під час проведення контрольних робіт.

Політика щодо академічної доброчесності. Обов’язково потрібно дотримуватися засад академічної доброчесності: під час виконання завдань не можна привласнювати собі результати інтелектуальної діяльності інших осіб, при оформленні результатів своєї праці потрібно подавати покликання на розвідки, котрими послуговувалися у ході підготовки матеріалів, зазначити ресурси, якими користувалися; не можна підтасовувати факти, ілюстративний матеріал, бібліографічні відомості, не допускається користування шпаргалками під час виконання тестових завдань та письмових робіт.

Жодні форми порушення академічної доброчесності (недбайливе цитування, присвоєння чужих ідей чи робіт, плагіат, псевдоавторство, неповажне ставлення до учасників освітнього процесу тощо) недопустимі. У разі таких дій – адекватна реакція відповідно до Кодексу академічної доброчесності.

Процес вивчення освітнього компонента здійснюється за умов дотримання здобувачами освіти та викладачем Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки від 25.05.2023 р. URL: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>.

Політика щодо дедлайнів та перекладання. Усі усні завдання належить складати у призначений викладачем час. Письмові завдання слід подати на перевірку у визначений викладачем час, оформивши відповідно до вимог, що ставляться до такого виду робіт.

Якщо здобувач/ка освіти не має заборгованості з тем, винесених на оцінювання, та отримав протягом семестру не менше 75 балів, то одержує

відповідний підсумковий бал – добре (75–89), відмінно (90–100). У випадку, коли здобувач/ка отримав менше як 75 балів або хоче покращити результат, то складає екзамен згідно з розкладом, затвердженим навчальним відділом Волинського національного університету імені Лесі Українки. Якщо здобувач/ка не склав екзамен з першого разу, то має можливість перескладати його.

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Під час вивчення ОК передбачена можливість визнання отриманої здобувачем вищої освіти неформальної освіти як оцінку з окремих тем згідно з Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (2024 р.) URL: <https://surl.li/ygojlv>.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Оцінювання відповідей здобувачів/здобувачок на семінарських заняттях у формі підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до відповідей, участі в обговоренні, дискусії, дебатах; у формі написання поточних письмових робіт (контрольних і тестів) та завдань для самостійного опрацювання за змістовими модулями.

Критерії оцінювання здобувачів освіти на семінарських заняттях:

- 1 бали – неповна відповідь на поставлене питання, недостатнє володіння матеріалом;
- 2 бали – повна відповідь, однак не містить узагальнення, не свідчить про глибоке розуміння обговорюваних питань з теми;
- 3 балів – самостійна повна відповідь, виявлення вміння аналізувати, порівнювати викладений матеріал, робити висновки та узагальнення.

Розподіл балів

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за 1) оцінювання з відповідних тем, 2) модульних контрольних робіт. Крім того, відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<http://surl.li/aaakon>), якщо це відповідає тематиці ОК, можливе врахування публікацій та проходження здобувачем вищої освіти дистанційних курсів, вебінарів (максимум 8 балів за цей вид роботи, але не більше 100 балів у кожному семестрі).

У першому семестрі

Поточний контроль (мах - 100 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1	Модуль 2	
50 балів	50 балів	100

У другому семестрі

Поточний контроль (мах - 100 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 3	Модуль 4	
48 балів	52 балів	100

V. Підсумковий контроль

Підсумкова форма контролю після кожного семестру – екзамен. Результати екзамену оцінюються в межах 100 балів. Якщо підсумкова оцінка (бали) з освітнього компонента як сума підсумкових модульних оцінок становить не менше як 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК. Екзамен проходить усно.

Перелік питань для підсумкового контролю (1 семестр):

1. Основні поняття «методики навчання історії та громадянської освіти».
2. Державний стандарт та вимоги до навчання історії та громадянської освіти.
3. Компетентнісний підхід у навчанні історії.
4. Історичні знання та уявлення.
5. Роль понять у вивченні історії. Класифікація понять.
6. Методика формування уявлень про історичні поняття.
7. Методика формування уявлень про історичний час і простір.
8. Суспільне значення професії вчителя, її функції.
9. Складники та критерії педагогічної майстерності.
10. Культура мови і культура мовлення вчителя.
11. Роль учителя історії в навчанні та його функції.
12. Компетентності, права та обов'язки вчителя.
13. Професійна самоосвіта. Методична робота в школі.
14. Потенціал історії України у проблемі виховання патріотизму через призму медіакультури.
15. Ціннісні орієнтири на уроках історії.
16. Роль історії у формуванні наукового світогляду учнів.
17. Інтегрований та бінарний урок.
18. Інтегроване навчання.
19. Класифікації методів навчання історії.
20. Словесно-друковані методи навчання історії.
21. Усний виклад історичного матеріалу вчителем.
22. Методика роботи з історичними документами.
23. Прийоми роботи з підручниками історії.
24. Принцип наочності на уроках історії.
25. Класифікації та методика використання візуальних джерел на уроках історії.
26. Графічна наочність на уроках історії.
27. Схеми і таблиці на уроках історії.
28. Використання ігор у навчанні історії.

29. Сутність та методика здійснення практичної пізнавальної діяльності учнів.
30. Позашкільна дослідницька діяльність у навчанні історії (наукові учнівські роботи, історичні дебати та інше).
31. Поняття «критичного мислення» та його розвиток у сучасних вимогах: актуальність і потреба.
32. Методика розвитку критичного мислення.
33. Таксономія Блума в навчанні історії.
34. Методика застосування відео та аудіозаписів на уроках з історії.
35. Інформаційно-комунікаційні технології на уроках історії.
36. Онлайн-тестування у навчанні історії.
37. Переваги та недоліки використання смартфонів на уроках історії.
38. Військово-політичні теми у навчанні історії.
39. Соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії.
40. Людина в історії.
41. Краєзнавчий компонент у навчанні історії.
42. Полікультуралізм на уроках історії.
43. Історичні міфи на уроках історії та громадянської освіти.
44. Вимоги до сучасного уроку історії.
45. Типи уроків історії.
46. Структура уроку історії.
47. Аналіз уроку.
48. Комбінований урок.
49. Інтегрований урок.
50. Урок вивчення нового матеріалу, формування вмінь та навичок.
51. Функції та вимоги до підготовки вчителя до уроку історії.
52. Етапи підготовки вчителя до уроку історії.
53. Календарно-тематичне планування та план-конспект в системі підготовки вчителя до уроку.
54. Методи перевірки результатів навчання історії: функції і форми.
55. Оцінювання на уроках історії: критерії та технології.
56. Оцінювання на уроках історії в «Новій українській школі».
57. Краєзнавчо-пошукова робота у навчанні історії.
58. Методика підготовки і проведення уроку-лекції та уроку-семінару.
59. Специфіка підготовки і проведення театралізованих уроків.
60. Методика підготовки і проведення уроку-вікторини.
61. Методика підготовки і проведення уроку-дебатів.
62. Методика підготовки і проведення уроку-екскурсії.
63. Значення та умови проведення нетрадиційних типів уроків історії.
64. Організація дистанційного навчання.
65. Інтерактивні методи: сутність, методика, особливості, класифікації, поєднання з іншими методами.
66. Проблемне навчання на уроках історії.

67. Проектне навчання на уроках історії.
68. Історія в «Новій українській школі» у 5–6 класах.
69. Особливості навчання історії в 7–9 класах.
70. Особливості навчання історії в 10–11 класах.
71. Синхронне та асинхронне дистанційне навчання.
72. Дистанційне оцінювання результатів навчання.

Перелік питань для підсумкового контролю (2 семестр):

1. Формування громадянської компетентності у школярів.
2. Форми і методи громадянського виховання учнів старших класів.
3. Історія громадянської освіти в незалежній Україні.
4. Громадянська освіта як засіб формування політичної культури учнів старших класів.
5. Громадянська освіта як інструмент формування громадянського суспільства в Україні.
6. Формування толерантності учнів на уроках громадянської освіти.
7. Формування поваги та толерантного ставлення до полікультурності на уроках громадянської освіти.
8. Проектні технології навчання громадянської освіти.
9. Технології навчання в інклюзивному освітньому середовищі.
10. Формування навичок ефективної комунікації та ненасильницького розв'язання конфліктів на уроках громадянської освіти.
11. Пізнавальні завдання із застосуванням інтерактивних методів на уроках громадянської освіти.
12. Особливості організації освітнього середовища в контексті вивчення громадянської освіти.
13. Виховання патріотизму та формування громадянської компетентності на уроках історії.
14. Технології проблемного навчання у процесі навчання громадянської освіти.
15. Використання дискусії як технології критичного мислення у навчанні громадянської освіти.
16. Оцінювання результатів навчальних досягнень учнів на уроках громадянської освіти.
17. Організація освітнього процесу у навчанні громадянської освіти.
18. Технології змішаного навчання у процесі навчання громадянської освіти.
19. Особливості формування ідентичності, громадянської та історичної компетентності учнів.
20. Формування та розвиток держави і нації на уроках історії та громадянської освіти.
21. Реалізація діяльнісного підходу на уроках громадянської освіти.

22. Особливості та структурно-організаційна побудова практичного заняття з використанням сучасних форм організації освітнього процесу на уроках громадянської освіти .
23. Формування навичок критичного мислення здобувачів освіти на уроках громадянської освіти та позакласній роботі.
24. Формування міжпредметних компетентностей у процесі навчання громадянської освіти.
25. Особливості організації та проведення інтегрованих уроків громадянської освіти.
26. Основоположні засади громадянської та історичної освіти.
27. Створення форм онлайн-комунікації дистанційного навчання громадянської освіти.
28. Ідея правової держави в історії європейської суспільної думки.
29. Проблема становлення громадянського суспільства в незалежній Україні у навчанні.
30. Питання соціальної активності громадян у навчанні громадянської освіти.
31. Проблема молодіжних громадських організацій у громадянській освіті.
32. Методичні підходи вивчення тем, присвячених громадським організаціям в Україні, на уроках з громадянської освіти.
33. Дидактичні підходи до вивчення впливу політичних партій на демократію.
34. Організація дослідницьких проєктів як ключового методу навчання громадянської освіти.
35. Стратегії пояснення взаємозв'язку громадянського суспільства і правової держави (на прикладі кейс-методів).
36. Методика формування розуміння правового статусу особи на уроці громадянської освіти.
37. Педагогічні підходи до вивчення еволюції прав людини на уроках історії та громадянської освіти.
38. Використання активних методів для усвідомлення основоположних прав і свобод здобувачами освіти.
39. Методика використання біографій борців за права людини в історії України для формування ціннісних орієнтирів.
40. Педагогічні прийоми формування в здобувачів освіти уявлень про громадянське суспільство та правову державу.
41. Формування у здобувачів освіти національної та громадянської ідентичностей.
42. Особливості формування у здобувачів освіти уявлень про людську гідність і права людини.
43. Методичні підходи до вивчення взаємовідносин «людина – держава» у курсах історії та громадянської освіти.
44. Формування у здобувачів освіти знань про права дитини в процесі навчання історії та громадянської освіти.

45. Викладання теми, присвячених правозахисним організаціям в Україні, у шкільному курсі громадянської освіти.
46. Методика ознайомлення здобувачів освіти із національними механізмами захисту прав людини.
47. Викладання міжнародних та європейських механізмів захисту прав людини на уроках історії та громадянської освіти.
48. Методичні підходи до вивчення тем, присвячених медіакulturі в Україні.
49. Формування в здобувачів освіти критичного ставлення до медіа та розуміння ролі медіа як «четвертої гілки влади».
50. Позаурочна робота з формування громадянських компетентностей.
51. Медіаграмотність сучасного українця.
52. Громадянська ідентичність.
53. Соціалізація як ресурс формування громадянської ідентичності.
54. Методика вивчення молодіжних субкультур у сучасній Україні на уроках громадянської освіти.
55. Педагогічні підходи до формування у здобувачів освіти уявлень про шляхи становлення та самореалізації особистості.
56. Особливості застосування технології фасилітаційного навчання на уроках історії та громадянської освіти.
57. Соціокультурна різноманітність суспільства в Україні.
58. Школа як простір демократії.
59. Формування навичок прийняття рішень з питань сімейного бюджету на уроках громадянської освіти.
60. Соціальна інклюзія у школі.
61. Демократичні процедури забезпечення народовладдя у демократичній державі.
62. Методичні засади вивчення тем, присвячених народовладдю в Україні, у курсі громадянської освіти.
63. Організація навчання здобувачів освіти під час вивчення механізмів реалізації прав та інтересів громади в Україні.
64. Методика формування в здобувачів освіти знань про форми впливу громади на владу в Україні
65. Формування в здобувачів освіти розуміння ролі родини в сучасних економічних процесах.
66. Методика викладання тем, присвячених ролі домогосподарств у ринковій економіці, на уроках громадянської освіти.
67. Підходи до вивчення впливу глобалізаційних процесів на економіку, культуру, довкілля та людину.
68. Методика опрацювання тем, присвячених європейському вектору розвитку України, у курсах історії та громадянської освіти.
69. Особливості викладання тем, присвячених співпраці України з міжнародними організаціями, в освітньому процесі.

70. Дидактичні прийоми ознайомлення здобувачів освіти з основними завданнями та функціями інституцій Європейського Союзу.
71. Реалізація компетентнісного підходу на уроках громадянської освіти в ЗЗСО.
72. Інноваційні підходи до оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти на уроках громадянської освіти.
73. Рефлексія на уроці історії та громадянської освіти.
74. Дискусійні методи навчання у професійній компетентності вчителя громадянської освіти.
75. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках громадянської освіти.
76. Інтегроване навчання на уроках громадянської освіти.
77. Особливості організації демократичного освітнього процесу на уроках історії та громадянської освіти.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
0–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Всесвітня історія. Історія України (Інтегрований курс). 6 клас. Всесвітня історія. 7–9 класи. Історія України. 7–9 класи. Всесвітня історія. 10–11 класи. Історія України. 10–11 класи. Навчальні програми для закладів загальної середньої освіти. Київ: HREC PRESS, 2022. 260 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navch.progr.2022.WH.HU.6-11.pdf>.

2. Денисюк В. Готовність молодих вчителів історії до професійної діяльності. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. № 4. С. 163–170. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.2.24>.
3. Денисюк В., Завадська Н., Дідух О. Вікові особливості формування історичних знань в учнів 5–9 класів. *Scientific Collection «InterConf»*, (39): with the Proceedings of the 8 th International Scientific and Practical Conference «Science and Practice: Implementation to Modern Society» (December 26–28, 2020). Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd., 2020. P. 580–587. URL: <https://www.interconf.top/documents/2020.12.26-28.pdf>.
4. Колеснікова М. С. Критичне мислення майбутнього вчителя історії як показник якості професійної підготовки. *Дидаскал*. 2020. № 20. С. 101–104. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/13753>.
5. Маринченко Г. Дистанційна освіта в Україні: історія та сучасний стан. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 22. Том 3. С. 188–191.
6. Модельні навчальні програми. Громадянська та історична освітня галузь. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/hromadians-ka-ta-istorychna-osvitnia-haluz/>.
7. Мороз П. В., Мороз І. В. Практика інтегрованого навчання учнів історії у 5-6 класах : методичні рекомендації. Київ: Освіта, 2024. 123 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740428/1/Rukopys_MOROZ-red.pdf.
8. Муляр О., Жалко Т. Інтегроване навчання в освітньому процесі нової української школи. *Педагогічний пошук*. 2021. № 2. С. 30–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedp_2021_2_11.
9. Муляр О. П. Педагогічна рефлексія на уроках громадянської та історичної освітньої галузі в НУШ. Проєктування інноваційного середовища післядипломної освіти як умова реалізації індивідуальної освітньої траєкторії педагога: колективна монографія / за ред. О. Й. Дем'янюка, П. С. Олешка, Н. О. Рубльової. Луцьк: ВІППО, 2024. С. 151–170. URL: <https://vippo.org.ua/files/conference/-2024-1737539523323762.pdf>.
10. Муляр О. Технологія вебквесту в навчанні правознавства у закладах загальної середньої освіти. *Нова педагогічна думка*. 2025. №1 (121). С. 71–81. DOI : <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-121-1-71-80>.
11. Пометун О. Навчання історії й громадянської освіти як чинник формування національної й громадянської ідентичності учнів в умовах війни та повоєнного розвитку України. *Український Педагогічний журнал*. 2023. №2. С. 62–72. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-2-62-72>.
12. Garrone-Shufran S. Preparing Teachers to Teach the Language of History. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2020. Vol. 45. № 2. P. 2–17. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.45.2.2-17>.

Додаткова література

1. Денисюк В. Зміни до навчальних програм з історії України для закладів загальної середньої освіти у 2022 р. *The 8th International scientific and practical conference «Integration of scientific and modern ideas into practice»* (November 15-18, 2022) Stockholm, Sweden. International Science Group. 2022. С. 486–487. URL: <http://surl.li/zomzbo>.
2. Наказ Міністерства освіти і науки України №1072 від 30.07.2024 р. «Про затвердження концептуальних засад реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-reformuvannia-istorychnoi-osvity-v-systemi-zahalnoi-serednoi-osvity>.
3. Пометун О., Гупан Н. Методика розвитку критичного мислення учнів ліцею на уроках історії: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2021 250 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Metodyka_rozvytku_krytychnoho_myslennia.pdf.
4. Chun J., Elkins K. The Crisis of Artificial Intelligence: A New Digital Humanities Curriculum for Human-Centred AI. *International Journal of Humanities and Arts Computing*. 2023. Volume 17. Issue 2. P. 147–167. DOI: 10.3366/ijhac.2023.0310.
5. Schöch C., Hinzmann M., Röttgermann J., Dietz K., Klee A. Smart Modelling for Literary History. *International Journal of Humanities and Arts Computing*. 2022. Volume 16. Issue 1. P. 78–93. URL: <https://doi.org/10.3366/ijhac.2022.0278>.
6. Thorp R., Persson A. On historical thinking and the history educational challenge. *Educational philosophy and theory*. 2020. Vol. 52. № 8. P. 891–901. URL: <https://doi.org/10.1080/00131857.2020.1712550/>.

Інтернет-ресурси

1. <https://naurok.com.ua/> – освітній проєкт «На урок» для вчителів.
2. <https://vseosvita.ua/> – національна освітня платформа «Всеосвіта».
3. <https://prometheus.org.ua/> – платформа професійного розвитку «Prometheus».
4. <https://testportal.gov.ua/> – Український центр оцінювання якості освіти.